

Rapport

Datum: 15 maart 2006

Rapportnummer: 2006/080

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland in zijn afdoeningsbrief van 21 september 2004, in afwijking van het advies van de Commissie voor de Politieklachten, zijn klacht over het weigeren van identificatie door een lid van de Mobiele Eenheid (hierna ook: ME), ongegrond heeft verklaard.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 21 april 2002 vond in het voetbalstadion Amsterdam Arena de voetbalwedstrijd Ajax - FC Utrecht plaats.

Bij deze wedstrijd was een aantal supporters van FC Utrecht aanwezig, die verplicht gebruikmaakten van de zogenaamde combikaart, voor vervoer en toegang tot de wedstrijd. In dit geval was het vervoer per trein voorgeschreven.

Voor de wedstrijd werden de Utrecht-supporters, voordat zij de Arena in mochten, in een zogenaamd buffervak geplaatst. Hier vond een verbale confrontatie plaats tussen de supportersgroepen van beide clubs. Op een zeker moment kondigde de burgemeester van Amsterdam een noodbevel af, inhoudende dat de Utrecht-supporters moesten worden teruggestuurd. Teneinde de supporters terug te drijven richting trein, werd een divisie van de Mobiele Eenheid ingezet.

Verzoeker en zijn vriendin behoorden tot de groep FC Utrecht-supporters die werd teruggestuurd naar de trein. Hij diende over het politieoptreden op 21 april 2002 een klacht in bij de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland en op 1 mei 2002 bij een politie-inspecteur. Deze klacht had betrekking op het geweldgebruik tegen verzoeker door een lid van de Mobiele Eenheid, alsmede op het weigeren van identificatie door deze ME-er.

2. Op 21 september 2004 zond de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland verzoeker het antwoord op zijn klacht. Hij verklaarde, in afwijking van het advies van de Commissie voor de Politieklachten, verzoekers klacht over het weigeren van identificatie door een lid van de Mobiele Eenheid, ongegrond.

De klacht met betrekking tot de identificatie

1. Verzoeker klaagt erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland in afwijking van het advies van de Commissie voor de Politieklachten zijn klacht over het weigeren van identificatie door een lid van de Mobiele

Eenheid, ongegrond heeft verklaard.

Verzoeker tekent aan, dat het bewuste lid van de ME hem drie keer met zijn wapenstok sloeg, toen hij de bewuste ME-er om zijn dienstnummer vroeg, en deze hem niet zijn dienstnummer gaf.

2. De korpsbeheerder Amsterdam-Amstelland liet in reactie op de klacht weten dat over externe identificeerbaarheid van ME-ers al langere tijd onduidelijkheid is. Centrale vraag daarbij is of ME-ers zich - net als bijna alle andere politiefunctionarissen - altijd dienen te legitimeren. Legitimatie van politiefunctionarissen is vastgelegd in een ambtsinstructie. Hij tekende aan, dat het niet aan de korpsbeheerder van de politieregio

Amsterdam-Amstelland is om hierover te beslissen; maar dat het om de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gaat om uitleg te geven over de ambtsinstructie of deze eventueel aan te passen. Bij het uitblijven van een landelijke beslissing nam de korpsbeheerder het standpunt in dat identificeerbaarheid van de ME niet bijdraagt aan het functioneren van de ME. Hij tekende aan dat het optreden van de ME plaatsvindt in bijzondere omstandigheden die zijn verbonden met agressie en excessief geweld (of de dreiging daarvan). Deze omstandigheden vragen om een groepsgewijs optreden van de politie onder het gezag van de burgemeester. Juist in dergelijke omstandigheden acht de korpsbeheerder het in verband met de veiligheid niet verantwoord om ME-ers te verplichten zich te legitimeren of ze identificeerbaar te maken. Hij wees erop dat er uiteraard wel sprake is van een controle en verantwoording voor ME-ers.

3.1. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit betekent onder meer dat die ambtenaren in beginsel moeten handelen conform de Ambtsinstructie (zie Achtergrond), waarin is geregeld dat een geüniformeerde ambtenaar zich legitimeert als hem daarom wordt gevraagd.

3.2. Uit de Nota van Toelichting op het artikel in de Ambtsinstructie en uit de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 21 juli 2005 komt naar voren dat de achtergrond van het artikel in de Ambtsinstructie is, dat legitimeren van de politieambtenaar als doel heeft om de bevoegdheid c.q. de rechtmatigheid van het politieoptreden aan te tonen. Het is niet bedoeld voor een identificatie van een specifieke politieambtenaar. Bij legitimeren gaat het er dan ook niet om wie de desbetreffende persoon is, maar om wat hij is. Hiermee wordt bewerkstelligd dat achteraf verantwoording kan worden afgelegd voor het politieoptreden.

4. Medewerkers van de Mobiele Eenheid handhaven samen met andere politiemensen de orde, bijvoorbeeld tijdens voetbalwedstrijden en andere activiteiten waarbij veel mensen zijn betrokken. Het optreden in ME-verband vindt in beginsel plaats in bijzondere omstandigheden, die vaak gepaard gaan met agressie of (de dreiging van) geweld.

Deze omstandigheden vragen om een groepsgewijs optreden om het beoogde doel, handhaving van de openbare orde, te bereiken. In die omstandigheden kan niet zonder meer van een individuele politieambtenaar worden verwacht dat deze ingaat op het verzoek zich te legitimeren. Gelet op dit uitgangspunt mocht de individuele ME-er er in dit specifieke geval terecht van uitgaan dat hij zich niet behoefde te legitimeren.

De beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland kon dan ook in redelijkheid in afwijking van het advies van de Commissie voor de Politieklachten, verzoekers klacht over het weigeren van identificatie door een lid van de Mobiele Eenheid ongegrond verklaren.

In zoverre is de onderzochte gedraging behoorlijk.

5. De Nationale ombudsman acht wel van belang dat ook bij een optreden in ME-verband geen afbreuk wordt gedaan aan het doel van het legitimeren, te weten het kunnen controleren en verantwoorden van het politieoptreden.

Daarbij dient in het oog te worden gehouden dat ME-ers veelal in groepsverband optreden in bijzondere omstandigheden, die zijn verbonden met agressie en excessief geweld, of een dreiging daarvan. In verband met de veiligheid en functionaliteit is daarom denkbaar dat het niet verantwoord is om ME-ers identificeerbaar te maken door ze aan te duiden met bijvoorbeeld een rugnummer. Dit bergt immers het risico in zich dat een individueel lid van de ME er wordt "uitgepikt", en mikpunt wordt van groeps geweld.

Wel dienen er voldoende aanknopingspunten te zijn om, wanneer dat nodig is voor de controle en verantwoording van het politieoptreden, het betreffende lid van de Mobiele Eenheid te achterhalen.

6. De Nationale ombudsman heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een brief van 15 maart 2006 om aandacht gevraagd voor de identificeerbaarheid van ME-ers.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, is niet gegrond.

Onderzoek

Op 5 oktober 2004 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer G. te O., met een klacht over een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (de burgemeester van Amsterdam). Naar deze gedraging werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. De korpsbeheerder werd om nadere informatie verzocht.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen. De korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Op 21 april 2002 vond in het voetbalstadion Amsterdam Arena de voetbalwedstrijd Ajax - FC Utrecht plaats. De ongeveer 670 supporters van FC Utrecht die deze wedstrijd wilden bijwonen, maakten verplicht gebruik van de zogenaamde combikaart, voor vervoer en toegang tot de wedstrijd. In dit geval was het vervoer per trein voorgeschreven.

Voor de wedstrijd werden de Utrecht-supporters, voordat zij de Arena in mochten, in een zogenaamd buffervak geplaatst, een door hekken afgesloten ruimte op het terrein van de Arena. Hier vond een verbale confrontatie plaats tussen de supportersgroepen van beide clubs. Na overleg met de Algemeen Commandant van de Mobiele Eenheid kondigde de burgemeester van Amsterdam een noodbevel af, inhoudende dat de Utrecht-supporters moesten worden teruggestuurd. Teneinde de supporters terug te drijven richting trein, werd een divisie van de ME ingezet.

2. Verzoeker en zijn vriendin behoorden tot de groep FC Utrecht-supporters die werd teruggestuurd naar de trein. Hij diende over het politieoptreden op 21 april 2002 een klacht in bij de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland en op 1 mei 2002 bij een politie-inspecteur uit Utrecht. Deze klacht had betrekking op het geweldgebruik tegen verzoeker door een lid van de Mobiele Eenheid, alsmede op het weigeren van identificatie door deze ME-er. Ook een aantal andere supporters dienden klachten in over het optreden van de politie.

3.1. Op 21 september 2004 zond de beheerder van het regionale politiekorps verzoeker het volgende antwoord op zijn klacht:

"...Hierbij ontvangt u een afschrift van het advies van de Commissie voor de Politieklachten opgemaakt naar aanleiding van uw klacht over het politieoptreden rond de voetbalwedstrijd Ajax - FC Utrecht van 21 april 2002.

De Commissie heeft besloten om alle klachten in één advies te behandelen. In een aantal gevallen is daarnaast over andere, specifieke gedragingen geklaagd. Deze specifieke klachten zijn apart behandeld.

Algemene klacht

De klachten die bij de Commissie zijn ingediend, bestaan voor een groot gedeelte uit klachtonderdelen die een grote samenhang en overlap vertonen. De Commissie onderscheidt de volgende klachtonderdelen. In de eerste plaats is geklaagd over het niet bekendmaken van het noodbevel, zodat de FC Utrecht-supporters niet wisten wat er van hen werd verwacht. In de tweede plaats wordt geklaagd dat niet is gewaarschuwd dat geweld zou worden gebruikt. In de derde plaats wordt over het door de politie aangewende geweld geklaagd.

De Commissie baseert haar advies op de schriftelijke politierapportages, gesprekken met de politie over het optreden, een werkbezoek aan de ArenA, reacties van klagers en videobeelden.

Op grond van het onderzoek en de rapportage adviseert de Commissie mij de klacht (voor zover deze feitelijk is komen vast te staan) gegrond te verklaren, behoudens het geweld tegen de provocerende en agressieve supporters nadat de ME het segment K had betreden. Voorts adviseert de Commissie mij de klacht en mijn beslissing in handen te stellen van het Verzekeringsbedrijf van de gemeente Amsterdam met het verzoek na te gaan of er grond is in daartoe geïndiceerde gevallen schadevergoeding uit te keren.

Na bestudering van het advies, de onderliggende stukken en de videobeelden heb ik besloten om het advies van de Commissie gedeeltelijk te volgen. Het klachtonderdeel over het niet bekendmaken van het noodbevel, acht ik - net als de Commissie - gegrond.

Op de overige twee klachtonderdelen (waarschuwen geweld; geweld) volg ik het advies van de Commissie niet. Ik acht het optreden van de politie op deze onderdelen niet onbehoorlijk, omdat ik van mening ben dat het door de politie gebruikte geweld een directe reactie was op geweld door supporters. Waarschuwen was daardoor niet mogelijk.

Voor een nadere toelichting op mijn oordeel verwijs ik u naar het advies van de Commissie.

Specifieke klacht

Voor wat betreft de specifieke klacht over het politieoptreden rond Ajax- FC Utrecht van 21 april, adviseert de Commissie mij op grond van het onderzoek en de rapportage, de klacht gegrond te verklaren.

De Commissie acht het, in afwijking van de ambtsinstructie, niet onbehoorlijk dat een ME-er, ondanks uitdrukkelijk verzoek daartoe, zich niet identificeert of legitimeert, wanneer de ME daadwerkelijk als eenheid die taken uitoefent, waarvoor juist die eenheid van handelen geboden is. Maar de Commissie is van mening dat leden van de ME die zich misdragen, moeten kunnen worden geïdentificeerd zonder dat dat afbreuk doet aan het goede functioneren van de ME als groep. Naar het oordeel van de Commissie is het van groot belang dat individuele leden van de ME op hun gedrag kunnen worden aangesproken, aangezien het in ME-verband optreden geen vrijbrief voor disproportioneel geweld mag zijn.

De korpsleiding en ik zijn van mening dat externe identificeerbaarheid het functioneren van de ME niet dient. Over dit onderwerp heb ik in het verleden de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om advies gevraagd. Tot heden heeft de minister de niet-identificeerbaarheid van individuele ME-ers gehandhaafd.

Na bestudering van het advies en de onderliggende stukken heb ik besloten om het advies te volgen voor zover het klachtonderdeel 2 (geweld tegen klager) betreft. Voor wat betreft klachtonderdeel 1 (weigeren van identificatie) acht ik de klacht niet gegrond. Voor een nadere toelichting op mijn oordeel verwijs ik u vriendelijk naar het advies van de Commissie.

De afdoening

Ik zal, volgens de gebruikelijke procedure, het Verzekeringsbedrijf van de gemeente Amsterdam verzoeken na te gaan of er wellicht termen zijn voor een schadevergoeding in de daartoe geïndiceerde gevallen.

Indien u het niet eens bent met mijn beslissing kunt u de Nationale ombudsman vragen een onderzoek naar het politieoptreden in te stellen. Dat moet dan wel binnen één jaar na ontvangst van deze beslissing gebeuren. Het adres van de Nationale ombudsman is: postbus 93122, 2509 AC Den Haag.

Ik heb de korpschef een afschrift van deze brief en van het advies van de Commissie toegezonden met het verzoek de betrokken politieambtenaren van mijn oordeel op de hoogte te laten brengen. Ik heb de korpschef verzocht om in het personeelsdossier van de betreffende ambtenaren een aantekening op te nemen dat tegen hen een klachtenprocedure heeft gelopen welke heeft geresulteerd in een deels gegrond verklaarde klacht. Dit bericht blijft één jaar lang bewaard.

Tot slot maak ik de volgende opmerkingen. Het hoeft geen betoog dat ik de gedragingen van een deel van de supporters van FC Utrecht verafschuw: agressief en beledigend gedrag door deze zogenaamde supporters vind ik onder geen enkele omstandigheid begrijpelijk. Ik betreur het dat een deel van de goedwillende supporters heeft moeten lijden

onder het gedrag van kwaadwillende supporters en daardoor de wedstrijd heeft moeten missen en eveneens dat goedwillende supporters met geweld zijn bejegend door de ME..."

3.2. Het advies van de Commissie voor de Politieklachten van 22 oktober 2003 luidt - voor zover hier van belang - als volgt:

"DEEL II

AANVULLENDE INDIVIDUELE Klacht

CPnr: 02/05/5922

Klacht van de heer G. (verzoeker; N.o.) d.d. 21 april 2002

De specifieke klacht

Klager en zijn vriendin, supporters van FC Utrecht, zagen om omstreeks 14:10 uur de hekken aan de buitenkant van segment K opengaan en ongeveer dertig man van de ME naar binnen komen. De ME voerde de charge uit in een door hekken omsloten vak, vormde een muur en trok massaal ten aanval. Het bleek voor degenen die vooraan stonden en dus de eerste klappen van de ME kregen, onmogelijk om weg te komen omdat achter hen supporters stonden die bleven staan en niet weg liepen maar wachtten totdat ze naar binnen mochten. Klager probeerde zijn vriendin die erge pijn had, op een veilige plek in segment K te brengen, door met haar naar een groep mensen met kinderen achter de ME te komen omdat die mensen daar wel veilig stonden. Op een daartoe strekkende vraag aan een ME-er kreeg klager alleen te horen dat hij moest doorlopen. Toen hij deze ME-er zijn dienstnummer vroeg, sloeg deze ME-er klager drie keer met zijn wapenstok en gaf hij zijn dienstnummer niet. Klager wenst 54 euro vergoed te krijgen. Bij de klacht is een aantal foto's gevoegd. De klacht betreft derhalve de volgende specifieke onderdelen:

weigeren identificatie

geweld tegen klager

De procedure

De klacht, gedateerd 21 april 2002, is op 25 april 2002 door de Commissie per e-mail ontvangen. Daarna heeft klager de klacht op 1 mei 2002 nogmaals ingediend, dit keer bij inspecteur D. D. heeft van de klacht een proces-verbaal opgemaakt. Na ontvangst heeft de Commissie de klacht aan het klachtensecretariaat van de politie overgedragen. De klacht is vervolgens met alle andere klachten in behandeling genomen (zie verder onder De procedure in Deel 1: de algemene klachten).

De feiten

klachtonderdeel 1: weigeren identificatie

Klager verklaart dat zijn vriendin hard met haar hand tegen het hek was gekomen en daardoor veel pijn had. Toen klager probeerde met haar naar de afgescheiden groep achter de ME te komen (groep 3), kreeg klager op een daartoe strekkende vraag aan een ME-er slechts te horen dat hij moest doorlopen. Klager vroeg deze ME-er om zijn dienstnummer doch deze weigerde dat. H. gaat in zijn rapportage niet op dit klachtonderdeel in. De Commissie acht de door klager beschreven gang van zaken niet onaannemelijk.

klachtonderdeel 2: geweld tegen klager

Vervolgens sloeg de ME klager drie keer met zijn wapenstok. H. gaat in zijn rapportage evenmin op dit klachtonderdeel in. De Commissie acht de door klager beschreven gang van zaken niet onaannemelijk.

De behoorlijkheid

1 weigeren identificatie

Artikel 2 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar schrijft voor dat de ambtenaar zich met het aan hem verstrekte legitimatiebewijs legitimeert:

- a. bij optreden in burgerkleding ongevraagd, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken, en
- b. bij optreden in uniform, op verzoek daartoe.

Volgens vaste jurisprudentie van de Commissie houdt deze verplichting in dat politieambtenaren desgevraagd niet alleen hun stamnummer maar ook hun naam moeten opgeven. De Commissie overweegt hierbij dat klager niet tijdens de initiële charge om het stamnummer heeft verzocht maar later, toen er, behoudens het optreden tegen provocerende Utrecht-supporters, een zekere rust in segment K was teruggekeerd. Dit acht de Commissie aannemelijk, omdat er reeds sprake is van een afzondering van de groep bejaarden, invaliden en jeugdige supporters. De Commissie acht het niet voldoen aan het onderhavige verzoek tot identificeren dan wel legitimeren niet behoorlijk.

De Commissie acht het, in afwijking van de Ambtsinstructie, overigens niet onbehoorlijk dat een ME-er ondanks uitdrukkelijk verzoek daartoe zich niet identificeert of legitimeert, wanneer de ME daadwerkelijk als eenheid die taken uitoefent, waarvoor juist die eenheid van handelen geboden is. Hierbij wijst de Commissie op haar eerdere oordelen, zowel in haar rapport betreffende de Eurotop (d.d. juni 1997) als meer recent in het advies betreffende het optreden van de ME rond de wedstrijd Ajax-Feyenoord (5839) dat leden

van de mobiele eenheid die zich misdragen, moeten kunnen worden geïdentificeerd zonder dat dit afbreuk doet aan het goede functioneren van de ME als groep. Naar het oordeel van de Commissie is het van groot belang dat individuele leden van de ME op hun gedrag kunnen worden aangesproken, aangezien het in ME-verband optreden geen vrijbrief voor disproportioneel geweld mag zijn.

Indien de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in dezen het standpunt inneemt dat identificeerbaarheid van ME-ers het functioneren van de ME niet dient, zou wijziging van de Ambtsinstructie in de rede liggen. De Commissie is niet bevoegd de Ambtsinstructie ter zijde te stellen. Zolang in ME-verband opererende politieambtenaren niet identificeerbaar zijn, acht de Commissie de Ambtsinstructie onverkort van toepassing, tenzij de ME feitelijk als eenheid optreedt. Dat laatste was ten tijde van het verzoek van klager niet het geval. Derhalve oordeelt de Commissie in dezen, zoals hierboven reeds is aangegeven, het niet voldoen aan een verzoek tot identificatie niet behoorlijk.

2. geweld tegen klager

De Commissie meent dat er geen enkele reden was om klager met de lange wapenstok te slaan toen hij trachtte zijn vriendin in veiligheid te brengen. De Commissie beoordeelt dit gewelddadig optreden van de politie als onbehoorlijk.

Advies

De Commissie adviseert u de klacht **gegrond** te verklaren..."

B. Standpunt verzoeker

Verzoekers standpunt staat kort samengevat onder Klacht.

C. Standpunt beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

In reactie op deze klacht zond de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland op 11 februari 2005 de volgende reactie:

"...Bij deze zend ik u mijn reactie op uw brief van 22 oktober 2004 inzake de klacht van de heer G. Ik deel u naar aanleiding van de klacht over het weigeren van identificatie door een lid van de Mobiele Eenheid (verder: ME) het volgende mede.

Over externe identificeerbaarheid van ME-ers is al langere tijd onduidelijkheid. Centrale vraag daarbij is of ME-ers zich - net als bijna alle andere politiefunctionarissen - altijd dienen te legitimeren. Legitimatie van politiefunctionarissen is vastgelegd in een ambtsinstructie. Het is niet aan de korpsbeheerder van de politieregio Amsterdam-Amstelland om hierover te beslissen; het gaat om de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om uitleg te geven over de

ambtsinstructie - of deze eventueel aan te passen.

Ik neem bij uitblijven van een landelijke beslissing het standpunt in dat identificeerbaarheid van de ME niet bijdraagt aan het functioneren van de ME. Ik vind dat het optreden van de ME plaatsvindt in bijzondere omstandigheden die zijn verbonden met agressie en excessief geweld (of de dreiging daarvan). Deze omstandigheden vragen om een groepsgewijs optreden van de politie onder het gezag van de burgemeester. Juist in dergelijke omstandigheden acht ik het in verband met de veiligheid niet verantwoord om ME-ers te verplichten zich te legitimeren of ze identificeerbaar te maken. Uiteraard is er wel sprake van een controle/verantwoording voor ME-ers. Als buitenproportioneel geweld wordt toegepast of niet correct wordt opgetreden, dien ik als burgemeester daarover verantwoording af te leggen in de gemeenteraad. Bovendien kan ik, bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten, als korpsbeheerder (disciplinaire) maatregelen (laten) nemen tegen individuele ME-ers.

Ik blijf dan ook bij mijn oordeel dat de klacht in dezen ongegrond is..."

D. Reactie verzoeker

Verzoeker handhaafde in reactie op het commentaar van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland zijn klacht. Hij tekende aan dat hij verdere stappen wenste te nemen tegen de bewuste ME-er, en was van mening dat identificatie hiervoor onontbeerlijk was.

E. Reactie KORPSBEHEERDER

1. De beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland liet op 11 april 2005 weten geen nadere reactie op de reactie van verzoeker te geven.

2. In reactie hierop vroeg de Nationale ombudsman de korpsbeheerder naar de stand van zaken in de landelijke discussie over identificeerbaarheid van de Mobiele Eenheid.

3. De beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland zond de Nationale ombudsman in reactie hierop een brief die hij op 10 juni 2005 had gezonden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

"...In Amsterdam vinden jaarlijks een aantal grootschalige politieoptredens plaats. De meeste van deze optredens verlopen zonder problemen. Een enkele keer dienen mensen echter een klacht in bij de Commissie voor de Politieklachten voor het regiokorps Amsterdam-Amstelland naar aanleiding van zo'n grootschalig optreden. De Commissie adviseert mij over politieklachten. Een punt waarover de Commissie mij meermalen heeft geadviseerd - en waarover ook in de jaarverslagen van de Commissie is gesproken - is de identificeerbaarheid van ME-ers.

Over identificeerbaarheid van ME-ers is al langere tijd onduidelijkheid. Centrale vraag is of ME-ers zich net als bijna alle andere politiefunctionarissen altijd dienen te legitimeren, of dat het in verband met de veiligheid en functionaliteit niet verantwoord is om ME-ers te verplichten zich te legitimeren of ze identificeerbaar te maken (met bv. een rugnummer). ME-ers treden immers altijd in groepsverband op in bijzondere omstandigheden, die zijn verbonden met agressie en excessief geweld, of een dreiging daarvan.

In april 1998 heeft mijn voorganger, de heer S. Patijn, de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken gevraagd naar zijn standpunt. De Minister heeft toen gezegd dat er een referentiekader grootschalig politieoptreden zal worden ontwikkeld, waarin de herkenbaarheid van optredende politiefunctionarissen zal worden meegenomen. In het referentiekader Conflict- en Crisisbeheersing 2002 is die herkenbaarheid echter niet opgenomen.

Mede naar aanleiding van bovengenoemde politieklachten heeft Amsterdam behoefte aan duidelijkheid over dit punt van identificeerbaarheid van ME-ers. Aangezien het probleem niet alleen voor ME-optredens in Amsterdam speelt, maar ook voor optredens elders in Nederland - en gezien het feit dat de ME opereert binnen landelijk gestelde kaders - zou ik graag hierover uw standpunt vernemen..."

4. Op 22 september 2005 zond de korpsbeheerder de Nationale ombudsman het antwoord op deze brief, gedateerd 21 juli 2005 van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties:

"...Naar aanleiding van uw brief van 10 juni 2005 met bovengenoemd kenmerk, wil ik ingaan op de door u gevraagde duidelijkheid over de identificeerbaarheid van de leden van de Mobiele Eenheden.

De Politiewet 1993 kent geen vorm van identificatie voor de individuele politieambtenaar bij zijn optreden. Wel is in de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar de verplichting opgenomen om zich te legitimeren. Legitimeren heeft als doel om de bevoegdheid c.q. de rechtmatigheid van het optreden aan te tonen en is niet bedoeld voor een identificatie van een opsporingsambtenaar. Bij legitimeren gaat het er dan ook niet om *wie* de desbetreffende persoon is, maar om *wat* hij is.

De Ambtsinstructie geeft in artikel 2 verder aan dat de politieambtenaar in burger zich ongevraagd en in uniform zich gevraagd legitimeert. Strikt genomen geldt ook voor een lid van de mobiele eenheid dat hij of zij zich gevraagd in alle omstandigheden moet kunnen legitimeren. In de praktijk kan dit het geval zijn bij bijvoorbeeld een ontruiming of afzetting van een bepaald gebied. Echter de mobiele eenheid en overigens ook de individuele politieambtenaar treden regelmatig op onder omstandigheden die zich minder lenen voor een legitimatie. Te denken valt, u refereert hier al aan, omstandigheden waarin agressie en

excessief geweld of dreiging daarvan een rol spelen.

Daarnaast is de mobiele eenheid een organisatievorm waarbij de politietaak in groepsverband onder leiding van een commandant wordt ingevuld. Dit optreden vindt pas plaats na toestemming van het bevoegd gezag. In deze toestemming voor het optreden ligt expliciet de legitimatie voor het optreden opgesloten.

Bovenstaande vorm van politieoptreden, al of niet in gesloten verband, betekent dat de individuele vrijheden van de politieambtenaar beperkter zijn dan ingeval van een eigenstandig optreden op straat. Het optreden en zeker het gebruik van geweld, is gekoppeld aan de bevoegdheden van de verantwoordelijken voor het optreden, respectievelijk het bevoegd gezag en/of de aanwezige meerdere. Zij behoren na het gebruik van deze bevoegdheden verantwoording af te leggen. In geval van een klacht zijn zij in mijn ogen dus de eerst aangewezenen om hierop te reageren.

Gelet op bovenstaande kom ik tot een ander standpunt dan mijn voorganger. Ik ben niet voornemens om regels op te stellen om de herkenbaarheid van het individuele lid van de mobiele eenheid te vergroten. Dit betekent ook geen uitwerking van dit punt in het kader van het referentiekader conflict- en crisisbeheersing.

De huidige regelgeving en de herkenbaarheid van de groep, sectie of peloton van de mobiele eenheid vind ik in de huidige praktijk voldoende duidelijk, want afhankelijk van de omstandigheden, die vergelijkbaar zijn met het reguliere politieoptreden, kan een politieambtenaar zijn legitimatiebewijs tonen of dit achterwege laten. Na ontvangst van een klacht zijn er voldoende aanknopingspunten, zoals de locatie, het journaal, plaats in de groep of de nummers op de bus(sen), om het betreffende peloton, sectie, groep en/of, als dat nodig is voor de behandeling van de klacht, het betreffende lid van de mobiele eenheid te achterhalen..."

Achtergrond

Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 2

"De ambtenaar legitimeert zich met het legitimatiebewijs dat aan hem is verstrekt:

- a. bij optreden in burgerkleding ongevraagd, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken, en
- b. bij optreden in uniform, op verzoek daartoe."

In de Nota van Toelichting (Staatsblad 1994, 275) op dit artikel staat onder meer dat het met het oog op een goede relatie politie - publiek gewenst wordt geacht dat ambtenaren die in burgerkleding optreden niet als anonieme vertegenwoordigers van een politieorganisatie maar als herkenbare individuen optreden en dat zij zich daarom ongevraagd aan het publiek legitimeren. Bovendien past een dergelijke benadering in het adagium dat de overheid meer cliëntgericht dient te functioneren. Eén en ander geldt uiteraard niet als bijzondere omstandigheden legitimatie niet toelaten.

Daarbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan de omstandigheden waaronder speciale eenheden optreden, gelet op het doel van de taakuitvoering van die eenheden (observatie en bijzondere opdrachten). In die gevallen kan legitimatie achterwege blijven. De mogelijkheid om misbruik te maken van het politie-uniform wordt ingeperkt door de legitimatieplicht voor ambtenaren die in uniform optreden. Zij dienen zich slechts na verzoek daartoe te legitimeren.